

Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

National University
«Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic»

ЕКОНОМІКА І РЕГІОН

№ 3 (82) 2021

ECONOMICS AND REGION

Vol. 3 (82) 2021

www.eir.nupp.edu.ua

Полтава 2021

Poltava 2021

ЕКОНОМІКА І РЕГІОН

№ 3 (82)
2021

ECONOMICS AND REGION

Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»

Вересень 2021 р.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

- ОНИЩЕНКО В.О.** – головний редактор, д.е.н., проф., ректор Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»;
- ЧЕРНИШ І.В.** – заступник головного редактора, д.е.н., проф., директор навчально-наукового інституту фінансів, економіки і менеджменту Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»;
- СІВЦЬКА С.П.** – відповідальний секретар, к.е.н., доц., проректор з наукової та міжнародної роботи Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»;
- ВАРНАЛІЙ З.С.** – д.е.н., проф., професор кафедри фінансів Київського національного університету імені Т.Г. Шевченка (за згодою);
- ГРИШКО В.В.** – д.е.н., проф., завідувач кафедри публічного управління, адміністрування та права Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»;
- ДУБІЩЕВ В.П.** – д.е.н., проф., професор кафедри економічної теорії та економічної кібернетики Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»;
- КОЗАЧЕНКО Г.В.** – д.е.н., проф., професор кафедри економічної безпеки та фінансових розслідувань Національної академії внутрішніх справ (за згодою);
- КОМЕЛІНА О.В.** – д.е.н., проф., завідувач кафедри менеджменту і логістики Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»;
- КОРГАНІШВІЛІ Л.Д.** – д.е.н., проф., керівник центру забезпечення якості та наукової діяльності Міжнародної школи туризму Тбіліського державного університету імені І. Джавахішвілі (за згодою);
- ОНИЩЕНКО С.В.** – д.е.н., проф., професор кафедри фінансів, банківського бізнесу та оподаткування Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»;
- ПАЛАЩАКОВА ДАНІЕЛЛА** – доктор філософії (PhD), молодший науковий співробітник кафедри економічної теорії Технічного університету у Кошице (Словаччина) (за згодою);
- ПТАЩЕНКО Л.О.** – д.е.н., проф., завідувач кафедри фінансів, банківського бізнесу та оподаткування Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»;
- РОЛЬНІК-САДОВСЬКА Є.** – доктор (Dr), асоц. професор, заступник декана з навчальної роботи факультету менеджменту Білостоцької Політехніки, м. Білосток (Польща) (за згодою);
- РЯЩЕНКО Вікторія** – д.е.н., асоц. професор, Університет ISMA (Латвія) (за згодою);
- ХУНЬЄТ Аніца** – д.ф., проф., проректор Університету Північ (Хорватія) (за згодою);
- ЧЕВГАНОВА В.Я.** – к.е.н., проф., завідувач кафедри економіки, підприємництва та маркетингу Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»;
- ЧИЧКАЛО-КОНДРАЦЬКА І.Б.** – д.е.н., проф., завідувач кафедри міжнародних економічних відносин та туризму Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка».

Журнал «Економіка і регіон» Внесений до переліку наукових фахових видань України (наказ МОН України 1279 від 16.11.2014, зі змінами згідно наказу № 157 від 09.02.2021).

Вид видання – **науковий журнал**.
Концепція журналу базується на багаторічному науковому, фаховому висвітленні актуальних проблем економіки України і світу.

Основні рубрики: економіка та управління національним господарством; розвиток продуктивних сил і регіональна економіка; економічна теорія та історія економічної думки; світове господарство і міжнародні економічні відносини; економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності); економіка природокористування й охорона навколишнього середовища; демографія, економіка праці, соціальна економіка та політика; гроші, фінанси і кредит; бухгалтерський облік, аналіз та аудит; статистика; математичні методи, моделі й інформаційні технології в економіці; економічна безпека держави та суб'єктів господарювання.

Видається з липня 2003 р.
Виходить чотири рази на рік.
Свідцтво про державну реєстрацію
КВ 24613-14553 ІП, видане 29.10.2020 р.
Міністерство юстиції України

Засновник і видавець журналу –
Національний університет «Полтавська
політехніка імені Юрія Кондратюка»

Назва, концепція, зміст і дизайн журналу «ЕІР» є інтелектуальною власністю редакції журналу «Економіка і регіон» та охороняється законом про авторські й суміжні права. При передрукуванні посилання на журнал «ЕІР» обов'язкове.

Матеріали друкуються мовою оригіналу.
Відповідальність за точність поданих даних несуть автори матеріалів, редакція не завжди поділяє думку авторів.

ISSN 2218-1199 (Print)
ISSN 2414-0538 (Online)
ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС 98763

Рекомендовано до друку Вченою радою Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (прот. № 2а від 02.09.2021)
Верстка Л.А. Свистун
Коректор англ. Ю.Ю. Гришко
Коректор укр. Я.В. Новічкова.
Здано до набору 02.09.2021.
Підписано до друку 05.09.2021.
Формат 60х80 1/8. Обл.-видавн. арк. 16,27.
Тираж 300 прим. Замовлення № 138.
Надруковано поліграфцентром Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка».
Свідцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготовників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 7019 від 19.12.2019 р.
Адреса: 36011, Полтава,
Першотравневий просп., 24.
Тел.: (0532) 57-32-20;
e-mail: ejr@nupp.edu.ua;
Сайт журналу: <http://ejr.nupp.edu.ua/>

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНИМ ГОСПОДАРСТВОМ

- 6 **О. Комеліна, В. Гришко, М. Лега.** Перспективи розвитку ринку органічного виробництва в Україні
- 15 **Г. Шарий, В. Дубіщев.** Розвиток земельних відносин у системі продуктивних сил суспільства
- 23 **Л. Болдирєва, А. Чайкіна.** Цифрова модернізація економічних процесів в Україні в умовах євроінтеграції
- 29 **О. Редкін, О. Зима, Р. Пахомов, О. Цвігуненко.** Актуальні завдання, процедури та інструменти управління інноваційно-високотехнологічним розвитком України
- 36 **С. Білько.** Інституційне забезпечення інформаційної безпеки України

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ СИЛ І РЕГІОНАЛЬНА ЕКОНОМІКА

- 42 **І. Черниш, В. Маховка, Н. Бакало.** Характеристика та особливості спеціалізованих видів туризму Полтавського регіону
- 49 **Н. Бакало, В. Маховка, А. Глєбова.** Порівняльний аналіз позиціонування брендів у готельно-ресторанному бізнесі Полтавського регіону

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ (за видами економічної діяльності)

- 55 **К. Корюхіна, В. Рященко, А. Станкевич, І. Черниш.** Концептуальні основи корпоративного управління під час кризи на прикладі сфери гостинності Латвії
- 62 **Л. Юрчишина, М. Белобородова, Т. Калюжна.** Компетентнісний підхід як чинник ефективної кадрової політики туристичного підприємства
- 69 **М. Мамедов, А. Алієв, М. Бадалов,**

Ш. Алізада. Визначення інвестиційної привабливості корпорації

- 73 **А. Абасова, К. Мамедова, Л. Алекперова.** Шляхи подолання обмежень теорії менеджменту
- 78 **В. Бондаренко.** Цифровий маркетинг як елемент контролю інновацій
- 84 **І. Новицька.** Науково-теоретичний підхід до управління просуванням органічної продукції
- 91 **А. Чайкіна.** Самоменеджмент як основна компетенція сучасного менеджера
- 97 **Ю. Бібик, О. Бельська.** Модель формування очікуваної вартості будівельних проектів за схемою «проектування - будівництво»

ГРОШІ, ФІНАНСИ І КРЕДИТ

- 102 **Л. Птащенко.** Розвиток cashless-економіки на фінансовому ринку як важливого елемента економічної безпеки України
- 108 **А. Глушко, В. Скриль.** Комплексний підхід до діагностики кризового стану суб'єктів господарювання в умовах пандемії
- 115 **Ю. Худолій, Л. Свистун.** Сучасні тенденції FinTech та їх вплив на безпеку банківських установ

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

- 124 **Л. Радченко, А. Буряк, І. Новицька, Д. Овчаренко.** Трансформація прямих іноземних інвестицій у період пандемії

МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ, МОДЕЛІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ

- 133 **Е. Алієв, І. Габібов, В. Велієв, Т. Гасанова.** Застосування нечіткої логіки для аналізу ризиків інвестиційних проектів

ECONOMICS AND REGION

Vol. 3 (82)
2021

EKOONOMIKA I REGION

National University
«Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic»

September, 2021

EDITORIAL BOARD:

- ONYSHCHENKO V.O.** – **Editor-in-Chief**, Doctor of Sciences (Economics), Professor, Rector of National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic»;
- CHERNYSH I.V.** – **Deputy Chief Editor**, Doctor of Sciences (Economics), Professor, Director of Educational-Scientific Institute of Finance, Economics and Management of National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic»;
- SIVITSKA S.P.** – **Executive Secretary**, PhD (Economics), Associate Professor, Vice-Rector for Scientific and International Work of National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic»;
- VARNALII Z.S.** – Doctor of Sciences (Economics), Professor at Finance Department of Kyiv National Taras Shevchenko University (with the consent);
- HRYSKO V.V.** – Doctor of Sciences (Economics), Professor, Head of Personnel Management, Administration and Law Department of National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic»;
- DUBISHCHEV V.P.** – Doctor of Sciences (Economics), Professor, Professor at Economic Theory and Economic Cybernetics Department of National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic»;
- KOZACHENKO H.V.** – Doctor of Sciences (Economics), Professor, Professor at Department of Economic Security and Financial Investigations of National Academy of Internal Affairs (with the consent);
- KOMELINA O.V.** – Doctor of Sciences (Economics), Professor, Head of Management and Business Logistics Department of National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic»;
- KORGANASHVILI L.D.** – Doctor of Sciences (Economics), Professor, Head of Quality Assurance and Research Activities Centre of the International Tourism School of Tbilisi State I. Javahishvili University (with the consent);
- ONYSHCHENKO S.V.** – Doctor of Sciences (Economics), Professor, Professor at Finance, Banking and Taxation Department of National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic»;
- PALASHCHAKOVA DANIELLA** – PhD, Research Worker at Economic Theory Department of Technical University in Kosice (Slovakia) (with the consent);
- PTASHCHENKO L.O.** – Doctor of Sciences (Economics), Professor, Head of Finance, Banking and Taxation Department of National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic»;
- ROLLNIK-SADOVSKA E.** – Dr, Associate Professor, Vice-Dean for Educational Work of Management Faculty of Bialystok Polytechnic University (Poland) (with the consent);
- RIASHCHENKO VIKTORIA** – Doctor of Sciences (Economics), Associate Professor of ISMA University (Latvia) (with the consent);
- HUNJET ANICA** – PhD, Associate Professor, Vice-Rector for Scientific and Art Work and International Cooperation, University «North» (Croatia) (with consent).
- CHEVHANOVA V.Ya** – PhD (Economics), Professor, Head of Economics, Entrepreneurship and Marketing Department of National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic»;
- CHYCHKALO-KONDRATSKA I.B.** – Doctor of Sciences (Economics), Professor, Head of International Economic Relations and Tourism Department of National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic».

Journal "Economics and Region" is included into The register of specialized scientific publications of Ukraine (MES of Ukraine Departmental Order No. 1279 of 16.11.2014, No. 157 of 09.02.2021).

Publication – scientific journal.
Conceptual paradigm of the journal is based on the long-term scientific and professional treatment of topical problems of the world and Ukrainian economics.

Main milestones: economics and national economy management; productive forces development and regional economy; economics theory and economic thought history; world economy and international economic relations; economics and business administration; economics of nature management and environmental protection; demography, labor economics; social economics and politics; money, finance and credit; accounting, analysis and audit; mathematic methods, models and information technologies in economics; economic security of the state and economic entities.

Issued since July, 2003.
Four issues published yearly.
State Registration Certificate
KB 24613-14553 ПП, issued 29.10.2020
by the Ministry of Justice of Ukraine.

The journal's founder and the owner: National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic».

The name, conceptual paradigm, content and design of the journal "Economics and Region" is the intellectual property of the journal's Editorial Board and is copyright.
Pass-through copyright.
Printed in the source language. Liability for the data precision rests with the authors.
The Editorial Board does not always share the author's opinion.

ISSN 2218-1199 (Print)
ISSN 2414-0538 (Online)
SUBSCRIPTION INDEX 98763

Recommended for publication by the Academic Board of National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic» (№2a of 02.09.2021)
Computer-assisted makeup by L.A. Svystun
Proof-reader: Yu.Yu. Hryshko
Proof-reader: Ya.V. Novichkova.
Sent to the printer's on 02.09.2021.
Signed to print on 05.09.2021.
Page size: 60x80 1/8. Published sheets 16,27.
Circulation: 300 copies. Print Order No. 138.
Printed by the Printing and Publishing Centre of National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic». Certificate of the publishing venture entity registration in the State Register of editors, manufacturers and distributors of printed output DK No. 7019 of 19.12.2019.

Address: Pershotravnevyi Avenue, 24,
Poltava, 36011.
Phone: (0532) 57-32-20;
e-mail: eir@nupp.edu.ua;
the journal's site: <http://eir.nupp.edu.ua/>

**ECONOMICS AND NATIONAL
ECONOMY MANAGEMENT**

- 6 O. Komelina, V. Hryshko, M. Leha.** Prospects for the Development of the Organic Production Market in Ukraine
- 15 G. Sharyi, V. Dubishchev.** Development of Land Relations in the System of Productive Forces of Society
- 23 L. Boldyrieva, A. Chaikina.** Digital Modernization of Ukraine Economic Processes in the Context of European Integration
- 29 O. Redkin, O. Zyma, R. Pahomov, O. Tsvihunenko.** Current Tasks, Procedures and Tools of Innovation-high-tech Development of Ukraine
- 36 S. Bilko.** Institutional Support of Information Security of Ukraine

**PRODUCTIVE FORCES DEVELOPMENT
AND REGIONAL ECONOMY**

- 42 I. Chernysh, V. Makhovka, N. Bakalo.** Characteristics and Features of Specialized Types of Tourism in Poltava Region
- 49 N. Bakalo, V. Makhovka, A. Hliebova.** Comparative Analysis of Brand Positioning in Hotel and Restaurant Business in Poltava Region

**ECONOMICS AND BUSINESS
ADMINISTRATION (ACCORDING TO
THE ECONOMIC ACTIVITY TYPES)**

- 55 C. Koryuhina, V. Riashchenko, A. Stankevičs, I. Chernysh.** Conceptual Framework for Corporate Governance in Crisis Period on Example of Hospitality Industry in Latvia
- 62 L. Yurchyshyna, M. Bieloborodova, T. Kaliuzhna.** Competency-based Approach as a Factor of a Tourist Enterprise Effective Personnel Policy

- 69 M. Mammadov, A. Aliyev, M. Badalov, Sh. Alizada.** Determining the Investment Attractiveness of the Corporation
- 73 A. Abasova, K. Mamedova, L. Alekperova.** Methods to Overcome the Limits of Management Theory
- 78 V. Bondarenko.** Digital-marketing as an Innovation Control Element
- 84 I. Novytska.** Scientific and Theoretical Approach to the Management of Organic Products Promotion
- 91 A. Chaikina.** Self-management as the Main Competence of the Modern Manager
- 97 Y. Bibyk, O. Belska.** Methodological Foundations for Pricing of Construction Projects

MONEY, FINANCE AND CREDIT

- 102 L. Ptashchenko.** Development of Cashless Economy in the Financial Market as an Important Element of Economic Security of Ukraine
- 108 A. Hlushko, V. Skryl.** A Comprehensive Approach to the Diagnosis of Crisis Status of Business Entities in a Pandemic Condition
- 115 Y. Khudolii, L. Svystun.** Modern FinTech Trends and Their Impact on the Safety of Banking Institutions

**WORLD ECONOMY AND
INTERNATIONAL ECONOMIC
RELATIONS**

- 124 L. Radchenko, A. Buryak, I. Novytska, D. Ovcharenko.** Global Investment Flows Transformation During the COVID-19 Pandemic

**MATHEMATICAL METHODS,
MODELS AND INFORMATION
TECHNOLOGIES IN ECONOMICS**

- 133 E. Aliyev, I. Habibov, V. Veliyev, T. Hasanova.** The Use of Fuzzy Logic for Risk Assessment in the Construction Projects

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Станіслав Білько*, здобувач третього (наукового) рівня вищої освіти
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»

© Білько С., 2021

Стаття отримана редакцією 22.08.2021 р.
The article was received by editorial board on 22.08.2021

Постановка проблеми. Поглиблення цифрових трансформацій національної економіки як наслідок інформаційно-технологічного розвитку спричиняє вільне й неконтрольоване переміщення інформаційних потоків в глобальному інформаційному просторі та призводить до виникнення потенційних і реальних загроз інформаційній безпеці України. Протистояти ризикам та загрозам в інформаційній сфері у сучасних умовах здатна ефективно організована система забезпечення інформаційної безпеки, що має ґрунтуватися на взаємодії державних органів, недержавних структур і громадян. В цьому аспекті питання формування сприятливого регуляторного середовища як базису розроблення ефективних форм реалізації державної політики у сфері інформаційної безпеки набуває особливої актуальності.

Огляд останніх досліджень та публікацій. Теоретико-методологічні та прикладні аспекти інституціоналізму як напрямку економічної думки висвітлені в працях таких науковців як Т. Веблен, Дж. Коммонс, Д. Норт, Дж. Ходжсон, Е. Остром та ін. Різні аспекти інституціоналізації економічних процесів актуалізуються у працях Д. Буркальцевої, З. Варналія, Т. Гайдай, М. Ступень, С. Онищенко, Б. Шумлянського та інших учених.

Теоретичним та практичним аспектам забезпечення інформаційної безпеки присвячено праці таких науковців як: Н. Грабар, Б. Кормич, В. Петрик, Г. Яровенко та інших.

Проте, незважаючи на значні наукові здобутки у зазначеній сфері, питання інституційного забезпечення інформаційної в Україні залишається актуальним. Використання інституціонального підходу у дослідженні інформаційної безпеки дозволить пояснити її сутність, сформувати інституційну архітектуру забезпечення.

Мета дослідження. Метою дослідження є обґрунтування концептуальних засад та прикладних аспектів інституційного забезпечення інформаційної безпеки в Україні.

Завдання полягає у висвітленні сутності інституційного забезпечення з погляду різних концептуальних підходів та авторського підходу щодо визначення інституційного забезпечення інформаційної безпеки, а також у визначенні інституційно-правового та інституційно-організаційного її забезпечення.

Основні результати дослідження. Теоретико-методологічною основою дослідження інституційного забезпечення інформаційної безпеки правомірно визначити фундаментальні положення інституціоналізму та неоінституціоналізму. Доцільність використання інституціонального підходу аргументовано ефективністю його інструментарію у процесах формування інституційної архітектури та механізму забезпечення інформаційної безпеки.

Дослідження інституційного забезпечення інформаційної безпеки доцільно розпочати з деталізації та систематизації категоріального апарату, зокрема понять «інститут», «інституції», «інституційне забезпечення».

Аналіз наукових підходів до визначення категорій «інститут» та «інституція» дає змогу зробити висновок про однорідність їх економічного змісту та відмінність ступеня системності. Інституцію правомірно розглядати як систему, тоді як інститут – базовий неділимий елемент інституції [1].

Один із основоположників інституціоналізму, Дж. Коммонс, характеризує інституції у вузькому значенні, як «систему законів чи природних прав, в межах яких індивіди діють як в'язні» та у широкому – як «колективну дію по контролю, лібералізації та розширенню індивідуальної

діяльності» [2]. Згідно з підходом представника неоінституціоналізму Д. Норта поняття «інституції» охоплює будь-які види обмежень, створені для спрямування людської взаємодії в певному напрямі. Призначення інституцій у суспільстві полягає в тому, щоб зменшити невизначеність через встановлення постійної структури людської взаємодії [3]. Зазначений підхід підтримав Е. Остром, який визначає інституції як сукупність правил прийняття рішень у певних сферах діяльності [4].

Формування категоріальної системи інституціоналізму продовжує досліджуватися та удосконалюватися вітчизняними вченими. Зокрема, Т. Гайдай розглядає поняття інституції за функціональним призначенням – як систему норм і правил, які упорядковують, структурують соціально-економічну взаємодію економічних суб'єктів і соціальних груп [5].

Узагальнюючи погляди представників «нового» інституціоналізму інституції доцільно визначити як систему норм і правил, які охоплюють формальні та неформальні норми, що регламентують відносини між економічними суб'єктами і передбачають наявність відповідних організаційних структур з метою досягнення певних цілей.

Формою прояву інституцій є інститути. Сутнісними характеристиками цієї категорії можуть виступати як юридичні норми, так і порядок встановлення зв'язків між ними, «що надає можливість упорядкувати (регламентувати) стосунки між суб'єктами права з метою надання їм стійкого характеру, для чого і створюються відповідні організаційні структури та органи контролю» [6, 7]. Поняття «інститут» є базовим для теорії інституціоналізму і позначає певний звичай, порядок, прийнятий у суспільстві, а також закріплення їх у вигляді закону або організації.

Т. Веблен, як основоположник інституціоналізму, визначає інститути як закріплення звичаїв і порядків у вигляді закону [8]. За Дж. Коммонсом провідними інститутами в державі є корпорації, профспілки, політичні партії, а фундаментальними інституційними категоріями: – «діючий колективний інститут», «ринкова сила», «ринкові угоди». Саме вони визначають економічну поведінку в суспільстві [2].

Д. Норт визначає інститути суб'єктом інституційного механізму. Як зазначає Д. Норт «...не існує інших рішень, крім використання інституційних механізмів, щоб установити правила гри, і використання організації – щоб забезпечити дотримання цих правил» [3]. Дж. Ходжсон визначає інститути як системи соціальних правил, а саме: «довготривалі системи укладених і вкорінених правил, що структурують соціальні взаємодії» [9].

Справедливо зазначає Д. Буркальцева, що аналіз інститутів повинен здійснюватися залежно від мікро- або макрорівнів дослідження. На мікрорівні підприємці, виробники і фінансові посередники організовують роботу фірм, виконують функції зі створення й обслуговування ринкової інфраструктури. На макрорівні держава, домогосподарства, а також міжнародні інституційні організації виступають як основні суб'єкти, що виконують функції координації системи [10].

У контексті проведеного дослідження інституційне забезпечення правомірно визначити як процес формування інституцій (формальні та неформальні норми, які впливають на поведінку суб'єктів) та інститутів (юридичні норми), які консолідовано у формі організацій (підприємства, інфраструктура, державні органи), законів (нормативно-правові акти) та правил (економічні закони ринкової економіки) у процесі еволюції ринкового механізму.

Інституційне забезпечення інформаційної безпеки – це сукупність державних і недержавних інституцій, які забезпечують створення нормативно-правових, організаційних та економічних умов, необхідних для формування та реалізації ефективної державної політики у сфері інформаційної безпеки.

У складі інституційного забезпечення інформаційної безпеки правомірно виділити дві складові:

- інституційно-правове забезпечення;
- інституційно-організаційне забезпечення.

Враховуючи об'єкт інституційно-правового забезпечення, доцільно дати авторське трактування поняттю «інституційно-правове забезпечення інформаційної безпеки» – нормативна форма реалізації функцій державних та недержавних інституцій у напрямку забезпечення стану захищеності інформаційного середовища та протидії ризикам і загрозам, спричинених поширенням негативних інформаційних впливів.

Система нормативно-правових актів, що регулюють питання інформаційної безпеки включає: Конституцію України, Закон України «Про національну безпеку України», Закон України «Про Концепцію Національної програми інформатизації», Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки», Стратегію інформаційної безпеки (знаходиться на етапі схвалення Радою національної безпеки і оборони України та має бути введеною

в дію Указом Президент України), Стратегію кібербезпеки України, Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки, Концепцію розвитку цифрових компетентностей, Міжнародні стандарти серії ISO/IEC 27000, нормативні документи в галузі технічного захисту інформації (НД ТЗІ) та державні стандарти України стосовно створення і функціонування КСЗІ, інші нормативно-правові акти, що регулюють відносини у сфері інформаційної безпеки.

До 2021 року інституційно-правове забезпечення інформаційної безпеки зводилося до опосередкованого розгляду окремих її аспектів або стосувалося системи технічного захисту інформації.

Так, Конституцією України ст. 17, поряд із захистом суверенітету і державної цілісності України, передбачено «забезпечення її економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього українського народу» [11]. В Законі України «Про національну безпеку України» визначені напрями державної політики щодо забезпечення інформаційної безпеки, кібербезпеки. Водночас, як доповнення, у Законі України «Про Концепцію Національної програми інформатизації» інформаційна безпека визнається невід'ємною частиною політичної, економічної, оборонної та інших складових національної безпеки [12].

Ухвалену Урядом у вересні 2021 року Стратегію інформаційної безпеки правомірно вважати концептуальною основою забезпечення інформаційної безпеки в Україні. Стратегією визначені методологічні аспекти забезпечення інформаційної безпеки України, упередження появи та мінімізації загроз національній безпеці в інформаційній сфері, захисту прав громадян на інформацію та захист персональних даних.

Таким чином, прийняття Стратегії інформаційної безпеки є свідченням усвідомлення необхідності забезпечення інформаційної безпеки України як основи захисту національних інтересів в умовах діджиталізації. Цей документ окреслив вектори державної регуляторної політики у зазначеній сфері та стане базисом для формування ґрунтового інституційно-правового забезпечення інформаційної безпеки.

Інституційно-організаційне забезпечення пропонується розглядати як систему організацій (органів влади), які забезпечують формування та реалізацію державної політики у сфері інформаційної безпеки.

Органами державної влади, на які покладено функції формування та реалізації державної політики у сфері інформаційної безпеки правомірно визначити: Президента України, Верховну Раду України, Кабінет Міністрів України, Міністерство оборони України, Міністерство культури та інформаційної політики України, Міністерство цифрової трансформації, Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації, Державний комітет телебачення і радіомовлення України, Раду національної безпеки і оборони України, Департамент кіберполіції Національної поліції України, інші центральні органи виконавчої влади та органи сектору безпеки і оборони України, місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування.

Зокрема, у Положенні «Про Міністерство культури та інформаційної політики» визначено, що Міністерство забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах культури, державної мовної політики, популяризації України у світі, державного іномовлення, інформаційного суверенітету України та інформаційної безпеки.

Міністерство цифрової трансформації, забезпечуючи формування та реалізацію державної політики у сфері цифровізації, цифрової економіки, цифрових інновацій, електронного урядування та електронної демократії, розвитку інформаційного суспільства, є невід'ємним елементом інституційно-організаційного забезпечення інформаційної безпеки.

Основними завданнями Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації як центрального органу виконавчої влади зі спеціальним статусом, згідно з чинним законодавством, є реалізація державної політики у сфері захисту державних інформаційних ресурсів у мережах передачі даних, забезпечення функціонування Державної системи урядового зв'язку, Національної системи конфіденційного зв'язку, криптографічного та технічного захисту інформації.

Рада національної безпеки і оборони України як координаційний орган при Президенті України уповноважена приймати рішення щодо визначення концептуальних підходів та напрямів забезпечення національної безпеки в цілому та, в тому числі, в інформаційній сфері з урахуванням масштабу потенційних та реальних загроз національним інтересам України.

Реалізацію державної політики в сфері протидії кіберзлочинності як невід'ємної складової державної політики у сфері інформаційної безпеки здійснює Департамент кіберполіції Національної поліції України.

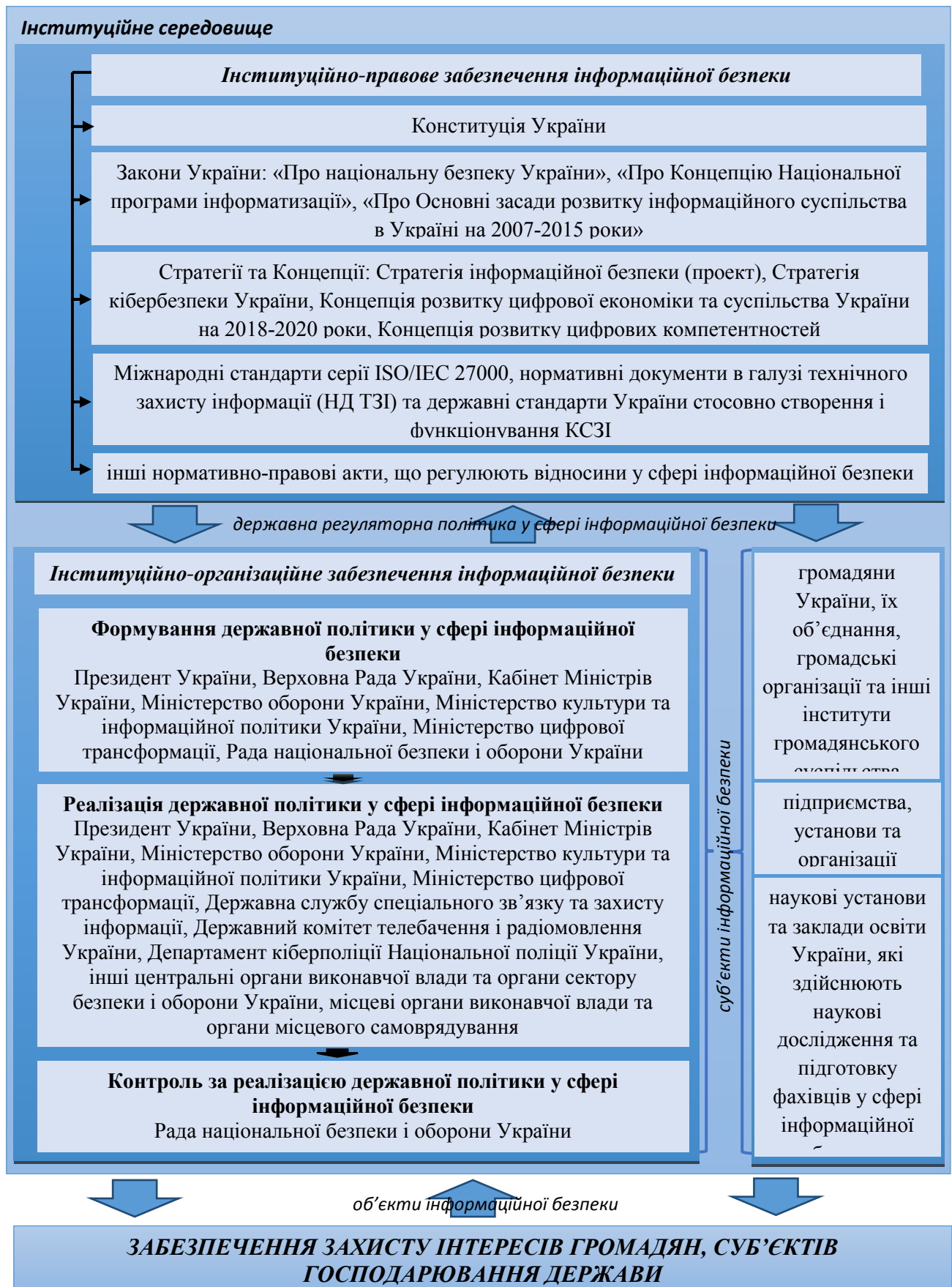

Рис. 1. Інституційне забезпечення інформаційної безпеки України*

*Побудовано автором

Водночас, у чинному законодавстві не визначений спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері інформаційної безпеки України. Центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом у сфері захисту інформації визначено Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації. Водночас особливий статус має Рада національної безпеки і оборони України, оскільки є єдиним органом, який має повноваження координувати та контролювати діяльність органів виконавчої влади з реалізації політики інформаційної безпеки України та вносити Президенту України пропозиції щодо її уточнення та ресурсного забезпечення. Відсутність чіткої координації, розподілу функціональних обов'язків серед перелічених органів державної влади знижує рівень ефективності державної політики у сфері інформаційної безпеки.

Базуючись на системному підході, який передбачає розгляд та дослідження будь-яких систем з позиції мети їх функціонування, суб'єктів, які приймають участь у її забезпеченні, об'єктів, які функціонують у певній сфері діяльності, та на яких направлено інструменти впливу [13], правомірно представити архітектоніку інституційного забезпечення інформаційної безпеки (рис. 1).

Таким чином, інституційно-правове та інституційно-організаційне забезпечення інформаційної безпеки з урахуванням взаємозв'язків між суб'єктами (система державних і недержавних інституцій, а також громадян України) становлять інституційне середовище інформаційної безпеки, від ефективності функціонування якого буде залежати рівень забезпечення захисту інтересів громадян, суб'єктів господарювання та держави в цілому як соціальних об'єктів інформаційної безпеки.

Висновки. Підсумовуючи вищезазначене правомірно відмітити доцільність застосування інституціонального підходу. Адже це дало можливість вивчити концептуальні засади інформаційної безпеки та окреслити інституційну архітектоніку її забезпечення. Встановлено, що інституційне забезпечення інформаційної безпеки являє собою складну багатокомпонентну систему, яка включає інституційно-правове та інституційно-організаційне забезпечення.

На сьогоднішній день проблема інституційно-організаційного забезпечення інформаційної безпеки в Україні полягає у відсутності спеціально уповноваженого органу, що суперечить сучасним тенденціям організації регуляторних процесів. Адже відсутність чіткої координації, розподілу функціональних обов'язків серед органів державної влади знижує рівень ефективності державної політики у сфері інформаційної безпеки.

Відмічаючи важливість та значення ухвалені Урядом Стратегії інформаційної безпеки, проблема недостатньої розробленості нормативно-правової бази у сфері інформаційної безпеки залишається актуальною та потребує розв'язання.

Таким чином, удосконалення інституційного забезпечення інформаційної безпеки вимагає комплексного підходу і передбачає впровадження якісних змін в інституційно-організаційному та інституційно-правовому забезпеченні.

REFERENCES:

1. Hlushko A., Marchyshynets O. (2018). Institutional provision of the state regulatory policy in Ukraine *Journal of Advanced Research in Law and Economics*. ASERS Publishing House. Volume 9, Issue 3. Pp. 941–948.
2. Commons J. R. (1931). Institutional Economics *American Economic Review*. Vol. 21. P. 648–657. Access mode: <http://socserv2.socsci.mcmaster.ca/econ/ugcm/3ll3/commons/institutional.txt>
3. Nort D. (2000). *Institutions, institutional change and the functioning of the economy* [trans. from English I.Dziub]. K.: Osnovy. 198 p.
4. Ostrom E. (1990). *Governing the Commons: The Evolution of Institutions for Collective Action*. Cambridge: Cambridge University Press. P. 51.
5. Haidai T. V. (2006). Institution as a tool of institutional economic analysis. *Ekonomichna teoriia*. № 2. Pp. 5–64.
6. Varnalii Z. S., Burkaltseva D. D., Saienko O. S. (2011). *Economic security of Ukraine: problems and priorities of strengthening*. K.: Znannia Ukrainy. 299 p.
7. Onyshchenko S. V. (2016). Institutional support of budget security of Ukraine. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Ekonomika*. Vol. 5. C. 31–38.
8. Veblen T. (1918). *The Theory of the Leisure Class: An Economic Study of Institutions*. New York: B. W. Huebsch. 401 p. Access mode: <http://oll.libertyfund.org/titles/1657>
9. Hodgson G. (2007). What Are Institutions? *Voprosy Ekonomiki*. (8). P. 28–48. Access mode: <https://doi.org/10.32609/0042-8736-2007-8-28-48>

10. Burkaltseva D.D. (2012). Суб'єктно-інституційне забезпечення економічної безпеки держави. *Visnyk Chernivetskoho torhivno-ekonomichnoho instytutu*. Chernivtsi: CHTEI KNTEU. Vol. II (46). Economic sciences. С. 121 – 127.

11. Verkhovna Rada of Ukraine. The Constitution of Ukraine: Law of Ukraine of June 28, 1996 № 254k / 96-VR. Access mode: <http://zakon2.rada.gov.ua/Laws/show/254k/96-вр>

12. On the Concept of the National Informatization Program: Law of Ukraine. *Information of the Verkhovna Rada of Ukraine (IVR)*, 1998, № 27-28, ст.182.

13. Iarovenko H. M. (2018). A systematic approach to the formalization of the concept of "Information Security". *Prychornomorski ekonomichni studii*. № 34. С. 239–244.

УДК 338.242(477)

JEL O032

Білько Станіслав Сергійович, здобувач третього (наукового) рівня вищої освіти. Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка». **Інституційне забезпечення інформаційної безпеки України.** Актуалізовано проблематику забезпечення інформаційної безпеки України в умовах поглиблення цифрових трансформацій національної економіки як наслідок інформаційно-технологічного розвитку. Обґрунтовано необхідність формування сприятливого регуляторного середовища як базису розроблення ефективних форм реалізації державної політики у сфері інформаційної безпеки. Теоретико-методологічною основою дослідження інституційного забезпечення інформаційної безпеки визначено фундаментальні положення інституціоналізму та неоінституціоналізму. Доцільність використання інституціонального підходу аргументовано ефективністю його інструментарію у процесах формування інституційної архітектури й механізму забезпечення інформаційної безпеки. Виконано деталізацію та систематизацію категоріального апарату інституціоналізму, зокрема понять «інститут», «інституції», «інституційне забезпечення» та виокремлено в його структурі інституційно-правове та інституційно-організаційне забезпечення. Проаналізовано інституційно-правове забезпечення з точки зору сформованості законодавчої бази у напрямі забезпечення стану захищеності інформаційного середовища та протидії ризикам і загрозам, спричиненим поширенням негативних інформаційних впливів. Здійснено детальне дослідження інституційно-організаційного забезпечення як системи організацій (органів влади), які забезпечують формування та реалізацію державної політики у сфері інформаційної безпеки. На основі використання системного підходу представлено архітектуру інституційного забезпечення інформаційної безпеки. Доведено, що інституційно-правове й інституційно-організаційне забезпечення інформаційної безпеки з урахуванням взаємозв'язків між суб'єктами становлять інституційне середовище інформаційної безпеки, від ефективності функціонування якого буде залежати рівень забезпечення захисту інтересів громадян, суб'єктів господарювання та держави в цілому як соціальних об'єктів інформаційної безпеки.

Ключові слова: інформаційна безпека, інституційне забезпечення, архітектура, інституційно-правове забезпечення, інституційно-організаційне забезпечення.

UDC 338.242(477)

JEL O032

Bilko Stanislav, PhD student. National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic». **Institutional Support of Information Security of Ukraine.** The article actualizes the issue of ensuring information security of Ukraine in the conditions of deepening digital transformations of the national economy. The necessity of forming a favorable regulatory environment as a basis for developing effective forms of implementing state policy in the field of information security is substantiated. The theoretical and methodological basis for the study of institutional support for information security identified the fundamental provisions of institutionalism and neo-institutionalism. The article details and systematizes the categorical apparatus of institutionalism. The author's definition of institutional support of information security is presented and institutional-legal and institutional-organizational support is singled out in its structure. Based on the use of a systematic approach, the architecture of institutional support of information security is presented.

Key words: information security, institutional support, architectonics, institutional and legal support, institutional and organizational support.